Klimat- och näringslivsdepartementet

YTTRANDE
2026-10-15

Diarienummer (VTI)
2026/0383-1.3
Er beteckning
KN2026/01835

Europeiska kommissionens förslag till förordning om innovation (European Innovation Act)

Sammanfattande ställningstagande

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) välkomnar Europeiska kommissionens initiativ att stärka Europas innovationsförmåga och förbättra förutsättningarna för att omsätta forskning och utveckling till praktisk användning. Institutet delar bedömningen att offentlig efterfrågan kan vara ett viktigt verktyg för att stimulera utveckling och införande av nya lösningar. För transportsektorn är detta av särskild betydelse eftersom offentliga aktörer ofta är såväl beställare som infrastrukturhållare och regelgivare. Förslaget berör därmed frågor som är centrala för utvecklingen av framtidens transportsystem.

VTI vill samtidigt framhålla att innovation bör betraktas som ett bredare medel än marknadsintroduktion, kopplat till fler samhällsmål. För transportsektorn behöver innovationspolitikens effekter bedömas utifrån bidrag till trafiksäkerhet, tillgänglighet, hållbarhet, robusthet och effektivitet, vid sidan av kommersiella indikatorer såsom investeringar, patent och företagsutveckling.

Innovationsupphandling

VTI stödjer ambitionen att stärka användningen av FoU- och innovationsupphandling som verktyg för att stimulera utveckling av nya lösningar. Inom transportområdet har sådana instrument stor potential att bidra till utvecklingen av framtidens infrastruktur, trafiksystem och transporttjänster.

Institutet vill dock betona att offentlig innovationsupphandling inte enbart bör syfta till marknadsintroduktion. Offentligt finansierad innovationsupphandling bör också bidra till lärande, kunskapsuppbyggnad och bättre beslutsunderlag för framtida investeringar och regleringar. För transportområdet är det ofta nödvändigt att nya tekniker, tjänster och arbetssätt kan provas, utvärderas och jämföras innan storskalig implementering sker.

VTI
581 95 Linköping
Besök: Olaus Magnus väg 35, Linköping
vti@vti.se, www.vti.se

VTI anser att:

- Utvärdering och lärande bör ges en tydligare roll i genomförandet av FoU- och innovationsupphandlingar.
- Effekter såsom trafiksäkerhet, tillgänglighet, hållbarhet, robusthet och samhällsekonomisk effektivitet uttryckligen bör kunna beaktas vid planering och uppföljning av innovationsupphandlingar kopplat till transporter.
- Förordningens tillämpning bör ge utrymme för pilotprojekt, demonstrationsverksamhet och testmiljöer som möjliggör stegvis utveckling och införande av innovativa lösningar.

Tvärvetenskap och systemperspektiv

VTI vill understryka betydelsen av tvärvetenskaplig forskning och kunskapsutveckling. Utmaningarna inom transportområdet kräver samspel mellan teknikvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och beteendevetenskapliga perspektiv. Många innovationer i transportsystemet handlar inte enbart om ny teknik utan också om förändrade arbetssätt, styrformer och beteenden.

Institutet bedömer därför att innovationers samhällseffekter bör uppmärksammas tydligare i den fortsatta utvecklingen och tillämpningen av europeiska innovationsinstrument.

VTI anser att:

- Den fortsatta tillämpningen av förordningen bör beakta systemeffekter och tvärvetenskapliga perspektiv vid utveckling och utvärdering av innovationsinsatser.

Immateriella tillgångar och kunskapsdelning

VTI ser positivt på ambitionen att stärka nyttiggörandet av forskningsresultat och förbättra förutsättningarna för värdering och användning av immateriella tillgångar. Sådana åtgärder kan bidra till att forskningsresultat får större genomslag i samhället.

Samtidigt vill institutet framhålla att innovation inom transportområdet ofta bygger på samverkan mellan många aktörer. För att nya lösningar ska kunna införas brett krävs ofta öppna standarder, interoperabilitet, gemensamma dataresurser och effektiv kunskapsdelning.

VTI anser att:

Förordningens genomförande bör beakta behovet av öppna standarder, interoperabilitet och kunskapsdelning inom samhällsviktiga sektorer såsom transportområdet.

Avslutande bedömning

VTI tillstyrker förordningens övergripande syfte att stärka Europas innovationsförmåga. Institutet bedömer samtidigt att den fortsatta utvecklingen och tillämpningen av regelverket bör ge ökad vikt åt kunskapsuppbyggnad, utvärdering och innovationers bidrag till samhälleliga mål. Särskilt viktigt är att innovationsupphandling utformas så att den inte enbart bidrar till marknadsintroduktion utan även till lärande, evidensuppbyggnad och långsiktigt hållbara lösningar för samhället.

Beslut i detta ärende har tagits av Mattias Viklund. Föredragande har varit stabsdirektör Åsa Aretun. I beredningen deltog även avdelningscheferna Jonas Jansson, Lina Nordin och Mattias Haraldsson.

Mattias Viklund
Generaldirektör
Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI